

Teaduste akadeemia küberturvalisuse komisjoni koosoleku protokoll 18. märtsil 2026. aastal

Teamsi keskkonnas

Algus kell 10.30

Lõpp kell 13.20

Juhatas akadeemik Dan Bogdanov

Osalesid: akadeemik Krista Fischer, Ahto Truu, Markko Liutkevičius
Jan Villemson, Mauno Pihelgas, Eleri Karu, Riivo Talviste, Kaisa
Vooremäe

Puuduvad akadeemik Anu Realo, Priit Vinkel, Ott Velsberg, Irina
Klementi, Liiri Oja, Andra Siibak, Tanel Tammet

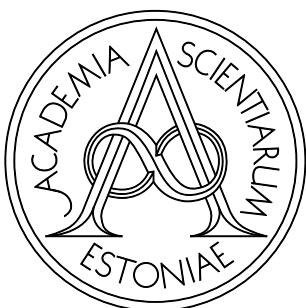
Protokollis: Ülle Sirk

1. Mis tehtud, mis teksil

Osalevad kõik kohaviibijad

- a) Akadeemik Dan Bogdanov selgitab tänase koosoleku kava. Ohuskaalade loomine on jõudmas lõpuni, viimane kolmest on komisjoni kooskõlastusel. Seejärel alustame ohtude hindamisega. Selleks, et meil oleks oleks piisavalt ohukirjeldusi, mida hinnata, alustame sellel istungil tööd uute koostamisega.
- b) Kaisa Vooremäe huvitub, kui kaugel on asi PAHAKOOD ohukirjeldusega. Kerli Sirk Riigikantseleist tegeleb elutähtsat teenust korraldavate asutustega. Kaisa vahendab kontaktid, mõte on PAHAKOOD valmis teha.
- c) Jan Villemsoni sulest on ilmunud mitmed artiklid tehisintellekti hariduses kasutamise üle. TI-Hüppe esindajad on ka artiklitele vastanud. Dialoog on tänuväärne ning selle eesmärk on luua Eestile parem haridus.
- d) Eleri Karu räägib et välja on töötatud üle-Euroopaline mall andmekaitse mõjuhinnanguteks. Toimus ka AKI iga-aastane konverents. Ühe parimatest ettekannetest tegi Egert Belitšev PPast pettuste teemal. Eleri kolleeg käis õppimas 2 nädalat Hollandis andmekaitse teemadel kasutatavat AId, mis oli väga huvitav ja mille materjale ta komisjoniga jagab.
- e) Komisjoni esimees akad Bogdanov on ka avaldanud artikli eravestluste krüptograafia tagaustest. Euroopa Liit on otsustanud vastavat reformi sellisel kujul mitte ellu viia.
- f) Akadeemik Krista Fischer jagab uudist terviseandmetega seotud murest UK biopangas. Andmed olid pseudonüümitud, aga siiski väheste piirangutega. Avalike andmetega ühendamisel oli võimalik mõne inimese kohta saada kätte kogu tema terviseinfo.

Informatsioon võeti teadmiseks.

2. Ohusündmuse "Suurte tehnoloogiaettevõtete lahendustest sõltumine on oht Eesti riigi põhiseaduslikule korrale" täpsustamine

Osalevad kõik kohalviibijad

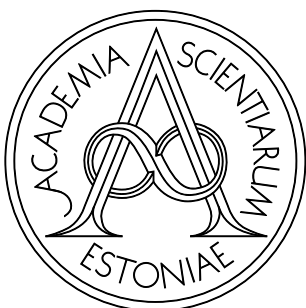
- a) Akadeemik Dan Bogdanov juhatas teema sisse selgitades, et suurte tehnoloogiapakkujate võimekus mugavat teenust anda on konkurentsilt parim. Kui teenust hooletult kasutada, võib mugavusest tekkida sõltuvus. Sõltuvusel võivad olla kahjud, eriti kui teenustaja tõstab hinda või sunnib kasutajale peale ebameeldivaid tingimusi. Tsiteerides vabalt tehisintellekti konverentsil öeldut: „Kui Eesti e-riigi teenused on Google pilves, siis kas Eesti riik on Google oma?“. Kui meie demokraatia ja digitaalne identiteet on tugevamalt seotud pilveplatvormidega, siis ei tarvitse enam kehtida mõnede teenuste, nt e-valimiste, turvaeeldused.
- b) Järgnes arutelu. Jan Villemson räägib, et ta pidas ettekannet riigi valimisteenistusele tehisintellektipõhistest rünnetest valimiste vastu. Riivo Talviste tõstatas küsimuse, et kas me kolime oma identiteediga samuti suure teenusepakkuja juurde? Ahto Truu meenutas, et me ei tooda ka ID-kaarti ise, tuletades meelde ROCA intsidenti. Eleri Karu diskuteeris teemal avatud lähtekood vs pilvepõhised lahendused, tema sõnul ei ole veel häid lahendusi leitud. Kõik on suveräänsuse ja iseseisvusega seotud.
- c) Kaisa Vooremäe toob teemaks samuti mugavuse teema—nt Eestis on ca 800 perearsti, kes ei liitu uuendustega, seda enam, et see on neile liiga kallis. Paralleel on siin nn riskiriikide tehnoloogiate mittekasutamisega. Poliitika on olemas, kuid seda ei rakendata.
- d) Akadeemik Bogdanov toonitab, et üks tegur on ka hind, mis tekitab riigieelarvele koormust, sest aja möödudes hind kindlasti tõuseb, püsikulud tõusevad. Kas Euroopa on valmis omi platvorme ise ka toetama neilt teenust ostes, ei ole teada.

Otsustati, et meil on mustandi koostamiseks piisavalt materjali ning komisjoni esimees peab läbirääkimisi võimalike autoritega.

3. Ohusündmuse "E-riigi andmete hoidmine vaid Eesti territooriumi andmekeskustes tekitab riski terviklusele kui andmekeskus hävib" täpsustamine

Osalevad kõik kohalviibijad

- a) Akadeemik Bogdanov meenutab, et andmesaatkondade idee on juba üle kümne aasta vana.
- b) Hädaolukorra seadus lubab hoida andmeid väljaspool Eestit ja Euroopa Liitu, aga tagada tuleb mitu juurdepääsu. On mitu taset – varundus ja ka välismaalt käitamine.
- c) RIA ja avalik sektor on järjest rohkem pilvandmetöötuse peale liikumas. See on olnud mitmeaastane tegevus, nüüd on see eesmärgistatud tegevus, et jõuda valmis selle aastaga. Kriitilised ja muud teenused peavad sinna jõudma lähiajal. Varem olid

asjad Riigipilves, nüüd järjest enam AWSis. RIT on teinud raamhanke, mille võitis Entigo (vahendaja AWSile). Riigipilv ei kao ära, temast saab vahendaja neile, kel ei ole nii suurt tehnilist võimekust.

- d) Kaisa Vooremäe hinnangul on RIAs hukukindluse teema käsitle all, E-ITS ja päriselu aga lahknevad. E-ITS muutuste käigus võib käsitus muutuda.

Otsustati, et meil on mustandi koostamiseks piisavalt materjali ning komisjoni esimees peab läbirääkimisi võimalike autoritega.

4. Ohusündmuse "Eesti riigiäpi/Ole valmis! kliendirakenduste mittetoimimine saartalitluse tingimustes rikub kogu teenuse käideldavuse" täpsustamine

Osalevad kõik kohalviibijad.

- a) Ahto Truu meenutab, et komisjon on seda teemat käsitlenud valijarakenduse kontekstis – kui rakendusel on sõltuvused kolmandate riikide pilveteenustesse, võib see ühenduste katkemisel katkestada äppide töö. Valijarakendust kasutatakse aastas võib-olla korra, aga on mitmeid teisi riigi jaoks olulisi rakendusi nagu riigiäpp ja ka Ole valmis. Küsimus on endiselt õhus, aga seireandmeid on vähe, nt kui paljudes meie teenustes on sõltuvus kolmandatest osapooltest. Ilmselt seda on paljudes, tuleks teha kohalikud koopiad. Teema on seotud tihedalt tarneahela kontrolliga. Ristsõltuvusi riskide vahel hakkab tekkima.
- b) Kas äppide ehitamisel on saartalitluse nõudeid või pigem ei ole? Hangetes on see nõue sees.
- c) Komisjoni esimees loodab, et Kaisa Vooremäe teab head allikat, kes oskab laiemalt valgustada saartalitlusega seonduvat.
- d) Hädaolukorra seaduses on see sees, peab tagama toimepidevuse.
- e) Eesti äpp on elutähtis teenus, kuna nad tegelevad hoiatustega, see on üks osa riiklikust terviklikust ohuteavituse süsteemist. Aga pole kindel, kas ta on seda ka seaduse mõttes, nt RIA ei ole.

Otsustati, et selle teema kokkukirjutaja määrab komisjoni esimees

5. Ohusündmuse "Saartalitluse tingimuses saab häiritud riigis kesket arvutitöökoha teenust kasutavate asutuste toimepidevus ja töö" täpsustamine

Osalevad kõik kohalviibijad.

- a) Kui töölaud on läinud üle ühisele platvormile, kas siis tekib sõltuvus ühest sõlmtteenusest? Komisjoni liikmed märgivad ära, et töökohateenuse pakkujaid on mitu.
- b) Riivo Talviste soovib sel teemal kutsuda rääkima keegi RITist. Arutelu käigus selgub, et tuleb küsida infot RITilt, kontaktid leiab Kaisa.
- c) Ahto Truu soovib käideldavust ja konfidentsiaalsust eraldi käsitleda, kuna kaitsemeetmed on erinevad. Seega teeme neist eraldi ohud.

Otsustati, et enne jätkamist konsulteeritakse RITiga.

6. **Ohusündmuse "Andmejälgija vähene katvus põhjustab läbipaistmatust ja võltskindlust riigi andmekasutuse läbipaistvuse suhtes" täpsustamine**

Osalevad kõik kohalviibijad.

- a) Andmejälgija on olemas, aga mida see tegelikult näeb? On olemas teekaart.
- b) Eleri märgib ära, et andmejälgija teenus on hetkel kiires arengus. Ta toob teemaks andmepäringute teema. Andmejälgija struktuur ei ole olnud selge, samuti väljund. Alati nt pole selge, miks tehti andmesubjekti kohta päringuid.
- c) Komisjoni esimees soovib teema uuesti üles võtta, kui meil on rohkem infot.

Otsustati, et ohukirjeldust arendatakse edasi, kui on uut infot.

Järgmise koosoleku aeg

Järgmise koosoleku toimumisaeg on 17. aprillil Tartu Ülikooli raamatukogu Kursi ruumis.

